

STRUČNÁ HISTORIE STÁTŮ

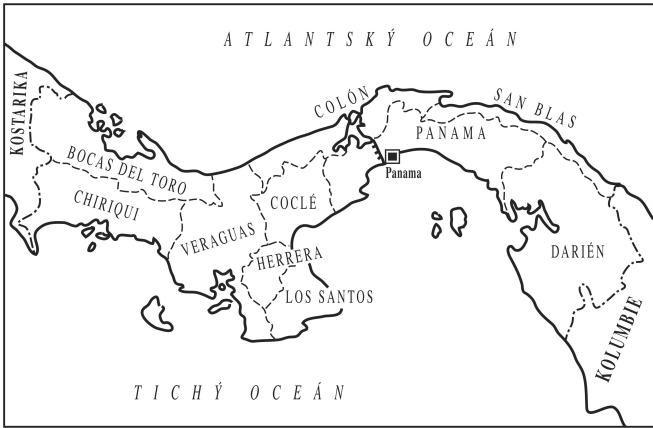
PANAMA

Josef Opatrný

S T R U Č N Á H I S T O R I E S T Á T Ů

Panama

JOSEF OPATRŇY

NAKLADATELSTVÍ LIBRI, PRAHA 2004

© Prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc., 2004

© Libri, 2004

ISBN 80-7277-216-3

Obsah

Od indiánů po kolumbijskou provincii	7
Předkolumbovská Panama	7
K Jižnímu moři	11
Piráti	17
Součást Kolumbie	23
Transkontinentální komunikace	33
Panamská železnice	33
Francouzská společnost	38
Revoluce v Panamě	55
Stavba průplavu	76
Hledání suverenity	93
Průplavová republika	93
Suezský příklad	115
Vojenský režim a nová dohoda o průplavu	119
Staré tradice	123
Česko-panamské vztahy	127
Doporučená literatura	129
Encyklopedické heslo	132
Základní informace pro turisty	137
Zastupitelské úřady	139
Důležitá telefonní čísla	140
Web	140
Jazyková první pomoc	141
Nejdůležitější slova a fráze	141
Výslovnost	141

Od indiánů po kolumbijskou provincii

Předkolumbovská Panama

Už někteří zvědaví španělští kolonisté hledali na počátku 16. století odpověď na otázku po původu obyvatel Nového světa. Hovořili v této souvislosti o ztracených izraelských kmenech zmiňovaných v Bibli, zpochybňovali lidský charakter bytostí, které podle nich měly jen podobu lidí, ale ve skutečnosti byly zvířaty, odkazovali na Atlantidu jako most mezi starým a Novým světem a uvažovali o asijském původu indiánů. Poslední myšlenku podporovalo posléze rostoucí množství autorů a dnes je o její správnosti, s jistými modifikacemi, přesvědčena většina odborníků na danou problematiku. Podle nich přišli předchůdci indiánů do Ameriky z Asie v oblasti Beringovy úžiny a postupně pak osídlili v několika vlnách celý kontinent.

Podle staršího názoru panamských archeologů se první obyvatelé objevili na šíji přibližně před deseti či dvanácti tisíci let. Velký rozmach americké archeologie v posledních třiceti letech však posunul datum příchodu prvních lidí do Panamy dále do minulosti, možná až o deset tisíc let. Zastánci tohoto názoru však nevycházejí ani tak z velmi řídkých (a často sporných) nálezů na území Panamy, jako především z výsledků práce archeologů v Mexiku a Peru. V prvním případě datují odborníci lokalitu Tlapacoya do období kolem 22 000 před n. l., v druhém pak přisuzují hrotu šípů z Paccaicasa stáří asi 20 000 let. Pokud platí obecně uznávaný názor, že Panamská šíje byla mostem, po němž přešli paleoindiáni ze Severní do Jižní Ameriky, mohla tedy skutečně procházet první vlna migrace asi před dvaceti až dvaadvaceti tisíci let. Přinejmenším část odborníků tak dnes soudí, že do Panamy přišly skupiny migrujících lovců z území dnešní Kostariky a Nikaraguy už kolem roku 18 000–20 000 před n. l. Předpokládají, že patrně asi dvaceti až pětadvacetičlenné tlupy paleolitických kočovníků postupovaly kolem pobřeží a lovily tropické tuleně, malou zvěř, ale také ryby a ptáky.

Tato první migrace zanechala v Panamě malé množství konkrétních stop v podobě kamenných nástrojů nalézáných především v ústí a podél toku řek Chagres, Atrato a Rio Grande. Patrně velmi řídká populace mohla pronikat podél řek i do vnitrozemí, dále pak postupovala k jihu na území dnešní Kolumbie. Vývoj kamenné industrie v podobě štípaných nástrojů potom směřoval od hrubších tvarů k jemnějším, značného mistrovství dosáhli později lovci při výrobě dokonalých hrotů šípů a oštěpů. Panamští archeologové hovoří v této souvislosti o přechodu na drobnější lovnou zvěř, která postupem doby nahradila velká zvířata jako hlavní zdroj potravy. Nálezy z některých lokalit na atlantickém pobřeží naznačují, že si některé tlupy často doplňovaly jídelníček sběrem mořských mlžů, jejichž lastur používali k výrobě nástrojů. Zůstává ovšem stále předmětem diskuse, zda tuto proměnu způsobily primárně měnící se přírodní podmínky, či kontakty s další migrační vlnou.

Sporu naproti tomu není v otázce způsobu života těchto prvních obyvatel Panamy. Žili hlavně pod volným nebem a jako ochranu před nepříznivým počasím, tj. zejména větrem a deštěm, si budovali z proutí primitivní chatrče se stříškou a stěnou obrácenou proti převládajícímu směru větrů. Znali oheň a kromě nástrojů k lovu si štípali z pazourkových pecek také drobné nože či škrabky. Velké kamenné sekery mohly podle archeologů sloužit především ke kácení stromů, používaných k výrobě vorů a kanoí.

Asi před 5 000–6 000 let dospěla do Panamy další migrační vlna mezolitických rybářů a sběračů. Nepřicházeli ze severu, ale zřejmě z pobřeží dnešní Venezuely, odkud postupovali podél pobřeží Kolumbie přes Panamu dále k severu, aby nakonec zamířili na moře a kolonizovali postupně některé karibské ostrovy. Hlavním zdrojem potravy jim byla drobná zvěř žijící na bažinatých březích, ryby, mořské želvy a mlži. Umění vyrábět předměty různého určení z jejich velkých lastur (nádob, tlouky, náhrdelníky) si přinesli tito obyvatelé už ze svých původních stanovišť, stejně jako plavecké dovednosti spjaté se stavbou dokonalých kanoí. Velmi zřídka opouštěli úzký pobřežní pás, kde žili jednak v jeskyních a pod převislými skalami, jednak v chýších kruhového či obdélníkového půdorysu,

kteří v některých případech budovali po obvodu elipsy, jejíž delší osa měřila přes čtyřicet metrů.

Někdy mezi lety 3 000 a 1 000 před n. l. se začaly rozvíjet v oblasti dnešní Kolumbie a Ekvádoru první zemědělské kultury v regionu, pro něž plody primitivního zemědělství zpočátku znamenaly pouze doplněk stravy získávané sběrem. Od počátku doprovázelo tuto novou kulturu umění výroby keramiky. V relativní blízkosti hranic Panamy, v kolumbijském Puerto Hormiga, tak žili na pobřeží sběrači měkkýšů a jedni z prvních výrobců keramiky na americkém kontinentě. Jejich keramiku charakterizují prosté kulovité tvary. Podobná keramika pochází i z lokalit na dolním toku řeky Magdaleny a z osad Monsú, Canapote či Barlovento, opět u panamských hranic. Existuje tak předpoklad, že nositelé této kultury mohli žít v období 2 500–1 000 před n. l. i na území Panamy. Mezi cenné archeologické nálezy tohoto etnika patří kameny s malými prohlubněmi, sloužící pravděpodobně k drcení tvrdých semen. Kameny se zdrsněným povrchem sloužily naproti tomu k mletí semen měkkých. Tito lidé nepřinesli do regionu jen keramiku, ale také počátek pěstování rostlin ze semen na drobných políčkách, i když i oni si obstarávali větší část potravy sběrem plodů, lovem drobné zvěře a ryb i mořských mlžů. Ryby lovili jak do sítí, zhotovovaných pomocí jehel z rybích kostí, tak do různých vrší a ok. Při lovu používali kanoí vypalovaných ze silných kmenů. Jejich kamenné nástroje vynikaly dokonalým opracováním.

Na konci této éry mohli do Panamy dospět nositelé plnohodnotné zemědělské kultury. Přinesli do regionu nejen pěstování juky, ale také kvalitní keramiku s ostrými hranami. Z osad na atlantickém pobřeží kolem zálivu Urabá se kultura šířila i do vnitrozemí a postupně zasáhla celé území Panamy. Po celé šíři existují desítky lokalit, kde se nositelé této zemědělské civilizace usazovali. Archeologové zde našli zbytky obydlí, nástrojů, nářadí, ozdob, keramiky a zbraní.

Hlavní surovinou k výrobě nástrojů zůstával jako všude v Americe kámen. Kamenné nástroje vynikaly dokonalými tvary, stejně jako ozdoby a drobné plastiky nábožensko-magického charakteru. K výrobě těchto předmětů používali panamští zemědělci tohoto období i dřeva, kostí, zubů atd. Ze dřeva stavěli i svá obydlí. Běžný typ představovala chýše kru-

hového půdorysu pokrytá palmovými listy; čtyřúhelníkový půdorys nenacházejí archeologové zdaleka tak často a domnívají se, že v domech tohoto typu bydleli patrně především náčelníci. Obydlí se lišila i velikostí, větší stavby obývalo patrně několik spřízněných rodin, v osadách nechyběly ani stavby sloužící kultovním a ceremoniálním účelům. Zařízení domů vynikalo prostotou: nikde sice nechybělo ohniště, avšak kromě hamaků z bavlny či jiných přírodních vláken, v nichž indiáni spali, domy žádné další vybavení neměly. Dřevo sloužilo domorodcům z osad na pobřeží také k výrobě kanoí, někdy značné velikosti. Tyto velké lodice poháněla pádla desítek veslařů. Kanoí používali indiáni při rybolovu, kde lovili ryby jak sítí, tak do různých pastí, vrší i na udice z rybích kostí, ale také ke stěhování a válečným výpravám. Třebaže panamští indiáni neznali hrnčířský kruh, uměli vyrobit keramiku překvapivě ladných tvarů. Vypalovali ji v otevřených pecích a málokdy používali barev. Mísy, talíře a další keramika měly pouze barvu přírodní hlíny, zpravidla však na nich nechyběly ozdoby v podobě řad vpichů, vlnovek či rovných čar.

Nejdůležitější hospodářskou aktivitu těchto agrárních komunit představovalo přirozeně obdělávání půdy, kterou zbavovali porostu kombinací mýcení kamennými sekerami a vypalování. Na těchto vyžďářených políčkách pak pěstovali kuřiči, juku a fazole. I v Panamě znali indiáni pěstování tabáku, jehož listy potřebovali pro rituální kouření či vdechování tabákového prachu. Třebaže panamští indiáni znali bavlnu, zřejmě ji nepěstovali a její vlákna získávali z divoce rostoucích rostlin. Zdá se, že obyvatelé vesnic, žijící v kmenových pospolitostech, obdělávali půdu společně, což kladlo spolu s výměnou přebytků nemalé nároky na společenskou organizaci. Její přesná podoba však stále zůstává předmětem diskusí.

K posledním velkým migračním pohybům došlo v regionu mezi roky 500 a 1000 n. l., kdy sem patrně přicházely kmeny jak z jihu, tak ze severu, popř. sem pronikaly z těchto směrů kulturní vlivy. V období 500–700 n. l. přichází z jihu pokročilá metalurgie zlata a v oblasti Chiriquí a v centrální Panamě nastává období velkého kulturního rozmachu, jež spojují panamští archeologové s příchodem kmenů patřících do okruhu Chibcha. Hrobové nálezy z Conte u Coclé, pocházející z doby

existence kmenové říše Natá, přinesly skvělé ukázky zlatnického umění a keramiku dokonalých tvarů.

Hustá síť osad spadajících pod kontrolu asi třiceti *kasiků* (kmenových náčelníků), žijících v sídelních vesnicích, však nezasahovala do pralesem porostlého vnitrozemí s horšími možnostmi zemědělství. Hranice mezi územími *kasiků* tvořily zpravidla řeky; žádná z „říší“ nedosáhla takové velikosti, aby dosahovala od břehů Atlantiku po Pacifik. Zvláštní postavení *kasiků* ve společnosti symbolizovalo jak využívání práce válečných zajatců, tak předměty ze zlata, perel a drahých kamenů. Významný zdroj jejich příjmů pak představovala kontrola obchodních stezek, protínajících celý region, třebaže společnost ještě patrně nedospěla k formování zvláštního stavu obchodníků. Směna zasahovala velký okruh komodit – od zlatých předmětů a perel přes pestré lastury a sůl až k potravinám v podobě sušených ryb, ale také bavlněné výrobky a otroky.

Ne všichni *kasikové* však ovládali stejně velká území. Kolem roku 1500 získalo největší moc asi sedm či osm pohlavárů v oblasti Dariénu a zálivu Svatého Michala. Comogre rozšířil hranice svého panství až na pobřeží Atlantiku, další k velkým *kasiků* držel záliv San Blas. Na tichomořském pobřeží měli mimořádné postavení *kasikové* z Natá, Parita a Escoria. Pro dnešní antropology představuje předmět stálých diskusí sociální uspořádání „říší“ těchto náčelníků, kde hráli nepochybně značnou roli válečníci chránící nejen vlastní hranice, ale podnikající i výpady na území sousedů.

Na druhé straně však žádný z archeologů či antropologů nepochybuje o tom, že v polovině druhého tisíciletí našeho letopočtu žily na území dnešní Panamy desítky tisíc lidí, jimž zaručovaly obživu především zemědělství a rybolov a jako doplňkový zdroj i lov. Kamenné nástroje, keramika, bavlněné sítě a zlaté či perlové ozdoby představovaly v této době vrchol civilizace v regionu, kam dorazil v roce 1500 předvoj nové velké migrace.

K Jižnímu moři

Když spatřil 12. října 1492 janovský námořník Kryštof Kolumbus ve službách kastilské královny Isabely Katolické po třítý-

denní plavbě přes Atlantik zemi, považoval ji za část Asie, k níž měl podle svých výpočtů dospět stejně bezpečně jako ti, kteří volili cestu na východ kolem Afriky. Během své první ani druhé expedice však nenašel žádné stopy po vyspělé civilizaci, o níž informoval Evropu už na konci 13. století benátský obchodník Marco Polo. Domníval se, že zatím doplul pouze k ostrovům nedaleko asijských břehů, a na své třetí a čtvrté výpravě se proto snažil proniknout ještě dál na západ. Během své poslední expedice tak Kolumbus mapoval od 27. července 1502 ostrovy Guanaja u pobřeží dnešního Hondurasu a pak postupoval podle pobřeží dál k východu. V prosinci dospěl do oblasti dnešní Panamy, kde výpravu zastihly velké problémy v podobě bouří, nepříznivých větrů a nebezpečných proudů. Kolumbus proto v lednu 1503 rozhodl postavit v ústí řeky Veragua osadu, již nazval Santa María de Belén. Posádky si tu podle jeho představy měly odpočinout a zanechat zde malou skupinu osadníků, kteří vyčkají příjezdu dalších kolonistů ze Španělska. Protože však v průběhu několika týdnů dříve přátelské chování domorodců značně ochladlo, Kolumbus od kolonizačního plánu upustil a 16. dubna vyrazili všichni členové jeho výpravy zpátky na moře. Expedici čekala při návratu do Španělska řada potíží a sám Kolumbus se do Ameriky už nikdy nevrátil. Pouze registroval informace o cestách dalších kapitánů mířících k ostrovům Karibiku i k samotnému kontinentu.

Nebyl konec konců ani objevitelem Panamy. Její pobřeží navštívil už před Kolumbem v doprovodu slavného kartografa a kormidelníka Juana de la Cosa trianský obchodník a námořník Rodrigo Bastidas. Jeho dvě plachetnice opustily 5. července 1500 sevillský přístav a dorazily k pobřeží Ameriky v zálivu Urabá v oblasti Dariénu. Odtud zamířila expedice jihovýchodním směrem a Juan de la Cosa zmapoval pobřeží v místech, kde Španělé postavili později důležitá města Santa Marta či Cartagena. Bastidas objevil i ústí řeky Magdaleny a navíc získal od domorodců velké množství zlata a perel. Zprávy o tomto bohatství inspirovaly Španěly na Española nejen k dalším expedicím k pevnině, ale také k rozhodnutí vybudovat v oblasti Dariénu první osady přímo na kontinentě. Trvalo však celých devět let, než překročila španělská koruna skutečně ke kolonizaci pevniny v oblastech, jež nazývala později Novou Andalu-

sí a Zlatou Kastílií. Nepřesně vymezenou hranici tvořil Dariénský záliv, záliv Urabá a řeka Atrato na území dnešní Panamy.

Kolonizační aktivity Alonsa de Ojedy a Diega de Nicuesy v roce 1509 však narážely na tvrdý odpor domorodců a mařily je i rozpory mezi samotnými dobyvateli. Zatímco Ojedu, operujícího východně od zálivu, kde založil osadu San Sebastián, indiáni nakonec zahnali zpět na moře, Nicuesa měl na západě v oblasti zvané Veragua větší štěstí. Osadu Nombre de Díos indiáni sice ohrožovali, ale posily z Španělska, vedené Martíнем Fernándeze de Encisem, nebezpečí zažehly. Španělé pak starší osadu opustili a na západním pobřeží zálivu Urabá založili další osadu Santa María la Antigua de Darién, kde získal brzy velkou autoritu Vasco Núñez de Balboa.

Extremadurský rodák přišel do Ameriky někdy kolem roku 1500. Patřil k účastníkům Bastidasovy expedice, pak ale zkoušel štěstí na už kolonizované Španělsko. Podle tradice zde nadělal velké dluhy a využil výpravy na pomoc Nicuesovi, aby unikl věřitelům ukryt v sudě na palubě jedné z Encisových lodí. Na panamském pobřeží prokázal nejen značné schopnosti v jednání s indiány, ale také dostatečnou rozhodnost při řešení sporů mezi členy komunity. Postupně eliminoval oba konkurenty; s Encisovou pomocí donutil Nicuesu opustit osadu (lod', na níž plul bývalý guvernér na Španělsko, k cíli nikdy nedorazila) a pak se svými stoupenci přinutil k odjezdu na Španělsko i Encisa. Santa María la Antigua de Darién pak na rozdíl od většiny prvních evropských osad v Americe skutečně prosperovala. Současníci a pozdější historici přisuzovali tento fakt dobrým vztahům Balboya s domorodci. I Balboa samozřejmě požadoval na indiánech různé práce a poplatky v naturálních, činil tak nicméně v rozumné míře a navíc se oženil s dcerou jednoho z významných kasiků. Od manželčiny příbuzných získal také informace nejen o vnitrozemí, ale také o velkém moři na jihu a bohaté říši na jeho březích. Syn jednoho z náčelníků ve vnitrozemí Panguino vyprávěl Balboovi o velkých lodích plujících podél pobřeží z bohatých a velkých měst. Jejich obyvatelé prý ovládali plavecké umění stejně dobře jako Španělé a navíc jedli ze zlatých mis a talířů. Balboa zorganizoval nejdřív výpravu k řece Atrato, kde ovšem zlatých chrámů, o němž vyprávěli domorodci, nenašel. Jeho důvěrou v existen-

ci vytouženého Jižního moře to však neotřásl. Poslal do Španělska zprávu o dosavadních úspěších a v první polovině roku 1513 pilně chystal výpravu na jih.

První zářijový den roku 1513 vyrazil se sto padesáti vojáky a asi tisícovkou indiánských nosičů a průvodců na cestu. Během následujících dní sice musel čelit útokům indiánů z vnitrozemí, všechny však dokázal odrazit a 25. září dospěl ke kontinentálnímu předělu. Z vysokého pahorku zahlédl v dálce třpyt rozlehlé vodní plochy, k níž Španělé okamžitě zamířili. Při sestupu k pobřeží museli odrazet další útok: indiány náčelníka Chiapese ovšem opět porazili a Balboa pak uzavřel s poraženými přátelství. Sám náčelník jej pak doprovázel k moři, do jehož vln Balboa vstoupil 29. září a prohlásil jak vody oceánu, tak okolní země za majetek španělské koruny. Od obyvatel osad na březích zátoky Sv. Michala pak nezískali Španělé jen skvostné perly a zlaté předměty, ale i potvrzení zpráv o bohaté říši a nové informace o ostrovech nedaleko pobřeží. Balboa poručil postavit několik hrubých člunů, s nimiž dopluly jejich posádky až k ostrovům, oplývajícím perlami, podle nichž je Španělé nazvali ostrovy Perlovými. Při návratu s bohatou kořistí sice musela výprava odrazet další útoky indiánů, 19. ledna však už mohli její účastníci začít dělit v La Antigua donesené zlato i perly.

Zpráva o Balboových úspěších přilákala do regionu další conquistatory i osadníky, kteří začali na atlantickém pobřeží zakládat nové osady. V listopadu roku 1515 překročil kapitán Antonio Tello Guzmán k realizaci plánu výstavby řetězce pevností mezi pobřežím Atlantiku a břehy Jižního moře, kde lákalo conquistatory místo nazývané domorodci Panama. Domnívali se totiž, že zde najdou nějaké větší město, podle očekávání Evropanů samozřejmě plné zlata a perel, našli zde však pouze rybářskou osadu, v jejíž bezprostřední blízkosti vybudovali v roce 1517 stanici s malou posádkou vojáků. Přeměnu tvrze ve skutečné město zbrzdily těžké spory mezi Španěly v Panamě, jimž padl za obět i sám Vasco Núñez de Balboa. Napětí v regionu narůstalo už od roku 1514, kdy sem dorazil nový guvernér Pedro Arias de Ávila, zvaný Pedrarias Dávila. Pocházel z drobné segovijské šlechty, získal pověst tvrdého válečníka v severní Africe a ta mu pomohla mezi královské

rádce. Poté co došly do Španělska Balboovy zprávy o dobrých podmínkách kolonizace kolem zálivu Urabá a Darién, pověřila koruna Pedráriase vedením velkého kolonizačního podniku, který přivedl do La Antigua víc než tisíc Španělů. Guvernér začal různými intrikami snižovat Balboovu autoritu, nemilosrdnou politikou vůči indiánům zmařil výsledky jeho dosavadní činnosti a nakonec jej právě v roce 1517 obvinil ze spiknutí. Během krátkého procesu mu guvernérovi straníci přisoudili i vinu na Nicuesově smrti a spolu s dalšími čtyřmi společníky ho nechali v Acle popravit.

Balboova smrt otevřela Ávilovi cestu k naprosté kontrole celého regionu. Zpočátku ho spravoval z La Antigua, v roce 1519 pak vybudovali kolonisté na tichomořském pobřeží nové město, jež začali nazývat Panamou. Odtud vedl Ávila už v následujícím roce velkou výpravu proti kasikovi Urracovi v oblasti dnešní Kostariky. Na počátku desetiletí kolonizovali Španělé z Panamy Nikaraguu a o několik let později i Honduras. Autoritativní způsob Ávilovy vlády vzbuzoval mezi kolonisty stále větší odpor, ale ani řada stížností adresovaných koruně nevedla k jeho odvolání. Pouze mu bylo změněno působišťe. Zemřel v roce 1531 v Leónu a jeho smrt přivítala jak většina kolonistů, tak samozřejmě i indiáni. Měl totiž mimořádně špatnou pověst pro svou krutost a pomstychtivost už mezi současníky a žádná pochvalná slova pro něj nenašli ani pozdější historikové. Ti stavěli do protikladu jeho tvrdé zacházení s indiány a vstřícný postup, jež vůči nim uplatňoval Ávilův neúspěšný soupeř Balboa.

Mezi Ávilovy spojence patřil Francisco Pizarro, původně účastník Ojedovy výpravy do zálivu Urabá v roce 1509 a později jeden z Balboových důstojníků při cestě přes panamskou šíji. Nakonec však přešel na Ávilovu stranu a to mu zajistilo po Balboově smrti další vzestup. Hned po založení Panamy zde působil v městské radě, později dosáhl i úřadu starosty. Hlavní pozornost však nevěnoval správě města, ale shromažďování zpráv o zlaté říši na jihu. Společně s Diegem de Almagro a Fernandem de Luque organizoval v letech 1523–1524 první průzkumnou expedici k ověření pravdivosti informací indiánů, sám vedl v roce 1526 druhou výpravu, s níž dospěl až k pobřeží Peru. Po návratu zamířil do Španělska, aby tu u dvora získal

jednak pověření k dobovačnému tažení do Peru, jednak titul guvernéra dobytých území.

Pizarro vedl svá jednání u dvora Karla V. v době, kdy jiný bývalý Balboův společník Alvaro Saavedra Ceron už přemýšlel o spojení břehů Atlantiku a Jižního moře umělou vodní cestou. Magellanova výprava z let 1519–1521 sice našla průchod mezi oběma oceány, délka putování a nebezpečí, která číhala na plavce na jihu kontinentu, však nutila poddané španělské koruny uvažovat o hledání jiných řešení. Alvaro Saavedra tedy navrhoval jako jednu z možností prokopat šíji mezi zálivem Urabá a zálivem Svatého Michala, popř. mezi osadou Nombre de Díos a Panamou. Patřil však s těmito myšlenkami ve 20. letech 16. století k výjimkám. Většina Španělů měla na mysli jen zlato a stříbro, které získal Cortés v říši Aztéků, popř. pátrala po každé informaci o zlatých říších jinde na kontinentě.

Za těchto okolností nijak nepřekvapují Pizarrovy aktivity po návratu do Panamy. Shromáždil zde na sto padesát mužů a v létě roku 1532 s nimi opět odplul ke břehům Peru. Zprávy o bohatství, jež zde conquistadoři získali, budily v Panamě samozřejmě velké nadšení a město i osady na obou březích šíje opouštěly stovky mužů, aby následovali příkladu prvního Pizarrova oddílu. Přesto však nečekal region osud některých karibských ostrovů předcházejícího desetiletí, kde španělské osady zcela zanikly, protože všichni jejich obyvatelé odešli za Cortésem do Mexika. Dobytí říše Inků totiž význam Panamy jenom zvětšilo. Poklady inkých vládců a zlato i stříbro těžené potom Španěly v Andách musely být dopravovány do Evropy právě přes Panamu. Obtíže plavby Magellanovým průlivem či kolem mysu Horn prakticky vylučovaly pravidelné využívání této cesty, přeprava nákladů z Peru přes celý kontinent na atlantické pobřeží nebyla možná už vůbec. Zbývalo tedy pouze vozit zboží z Callaa na peruánském pobřeží loděmi na sever do Panamy, zde přeložit náklad na hřbety mezků a na atlantickém terminálu cesty zpátky na paluby lodí. Ještě ve 30. letech sice zněly hlasy vyzývající ke stavbě umělé vodní cesty (sám Karel V. podporoval v roce 1534 plán na splavnění řeky Chagres a rozdělení zbytku šíje vykopaným kanálem), nedostatek finančních prostředků, velká technická náročnost úkolu a potíže s pracovními silami však realizaci myšlenky zabránily.